

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Н.М. Сіренко

**ПРОГРАМА І РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ ТА РЕГІОНАЛЬНА
ЕКОНОМІКА»**

(для студентів 4 курсу заочної форми навчання ФПО і ЗН
напряму підготовки 0501 – Економіка і підприємництво,
спеціальностей – Економіка підприємства, Облік і аудит
напрямів підготовки 6.030504 – Економіка підприємства,
6.030509 – Облік і аудит)

Програма і робоча програма навчальної дисципліни «Розміщення продуктивних сил та регіональна економіка» (для студентів 4 курсу заочної форми навчання ФПО і ЗН напряму підготовки 0501 – Економіка і підприємництво, спеціальностей – Економіка підприємства, Облік і аудит напрямів підготовки 6.030504 – Економіка підприємства, 6.030509 – Облік і аудит). / Укл.: Сіренко Н.М.; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва.– Х.: ХНАМГ, 2009. – 28 с.

Програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу і узгоджена з орієнтовною структурою змісту навчальної дисципліни, рекомендованою Європейською Кредитно-Трансферною Системою (ECTS).

Рекомендована для студентів економічних спеціальностей.

Рецензент: доцент кафедри економічної теорії Харківської національної академії міського господарства, кандидат економічних наук Островський І.А.

Затверджено на засіданні кафедри економіки підприємств міського господарства, протокол № 1 від 02.09.2009 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
1.1. Мета, предмет та місце дисципліни	5
1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни	6
1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги	7
1.4. Рекомендована основна навчальна література.....	7
1.5. Анотація програми навчальної дисципліни.....	8
2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	9
2.1. Структура навчальної дисципліни.....	9
2.2. Тематичний план навчальної дисципліни.....	9
2.3. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями та форми навчальної роботи студента	19
2.4. Розподіл часу самостійної навчальної роботи студента	22
2.5. Засоби контролю та структура залікового кредиту	23
2.6. Методи та критерії оцінювання знань.....	23
2.7. Інформаційно-методичне забезпечення.....	26

ВСТУП

Інтеграція України в світове співтовариство зумовило нові завдання у сфері розвитку і розміщення продуктивних сил і насамперед з позицій наукового обґрунтування їх принципово нових теоретико-методологічних засад з урахуванням сучасних світових тенденцій глобалізації і регіоналізації.

Введення соціальних та економічних пріоритетів у ранг стратегічних завдань, необхідність підтримки економічної безпеки держави, актуальність трансформаційних перетворень вимагають створення необхідних передумов для виходу держави на траєкторію сталого розвитку й відновлення потенціалу продуктивних сил держави як першооснови економічного зростання та забезпечення добробуту членів суспільства.

Новий етап у розвитку продуктивних сил держави повинен супроводжуватися процесами їх модернізації, прогресивними зрушеннями в територіально-галузевих пропозиціях. У зв'язку з цим стає необхідним пошук нових підходів до формування і розвитку продуктивних сил як фундаменту економіки.

Головне завдання дисципліни «РПС та РЕ» полягає в тому, щоб надати студентам необхідні систематичні знання з теоретичних і прикладних питань розміщення і розвитку продуктивних сил і регіональної економіки, сформувати з них уміння вирішувати конкретні завдання стосовно розміщення продуктивних сил з урахуванням демографічних, соціальних та економічних чинників.

Приєднання України до Болонського процесу передбачає впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу (КМСОНП), яка є українським варіантом ECTS. Програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Програма навчальної дисципліни розроблена на основі:

Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра спеціальностей 6.050100 «Економіка підприємства» та 6.050100 «Облік і аудит» (галузевий стандарт вищої освіти, 2004 р.);

Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра, спеціаліста і магістра напряму 0501 – „Економіка і підприємництво” (галузевий стандарт вищої освіти, 2002 р.);

Навчальний план підготовки бакалавра за спеціальностями 6.050100 «Економіка підприємства» 6.050100 «Облік і аудит» напряму підготовки 0501 „Економіка та підприємництво”, 2003 р.).

Програма ухвалена кафедрою економіки підприємств міського господарства, протокол № 1 від 02.09.2009 р. та Вченою радою факультету Післядипломної освіти та заочного навчання (протокол № 1 від 4 вересня 2009 р.).

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета, предмет та місце дисципліни

Метою вивчення: є вивчення студентами принципів і методів ефективного розміщення продуктивних сил галузевої та територіальної економіки, засобів організації регіональної економіки на основі загальносвітового та українського економічного досвіду з урахуванням стратегічної мети – сталого національного розвитку, багатополюсної інтеграції у світове й євразійське співтовариство в умовах глобалізації та регіоналізації суспільно-економічних відносин.

Завдання вивчення: Розміщення продуктивних сил та регіональна економіка є провідною загальноекономічною дисципліною, яка вивчає територіальну організацію господарства з метою її реалізації та відповідного підвищення економічної, соціальної й екологічної ефективності господарювання на різних територіях країни.

Предметом науки про РПС є вивчення закономірностей і принципів територіальної організації виробництва, ефективності розміщення галузей народного господарства на різних рівнях – населений пункт, адміністративний район, область, Автономна Республіка Крим та країна в цілому.

Таблиця 1.1 - Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця

Дисципліни, що передують вивченню даної дисципліни	Дисципліни, вивчення яких спирається на дану дисципліну
1) політична економіка; 2) макроекономіка; 3) економічна історія; 4) міжнародна економіка 5) основи екології та економіка природокористування;	1. державне регулювання економіки 2. основи зовнішньоекономічної діяльності 3. економіка і організація інноваційної діяльності 4. економіка праці і соціальні трудові відносини 5. статистика

1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

Модуль 1. *Розміщення продуктивних сил та регіональна економіка* (2,5 / 90)

Змістові модулі (ЗМ):

ЗМ 1.1. Теорія й методологія розміщення продуктивних сил

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи

1. Предмет, метод і завдання дисципліни «РПС і РЕ».
2. Теорії та концепції розміщення продуктивних сил і регіональної економіки.
3. Закономірності, принципи та фактори розміщення продуктивних сил.
4. Економічне районування і територіальна організація продуктивних сил.
5. Наукові методи аналізу розміщення продуктивних сил і рівнів економічного розвитку регіонів.

ЗМ 1.2. Ресурсний потенціал розвитку продуктивних сил України.

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи

1. Природно-ресурсний потенціал і його економічна оцінка.
2. Населення і трудові ресурси.
3. Виробничий та науково-технічний потенціал.
4. Господарський комплекс України, особливості структурної трансформації в ринкових умовах.
5. Міжгалузеві комплекси та їх роль у розвитку економіки України.

ЗМ 1.3 Економіка регіонів та регіональна економічна політика.

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи

1. Сутність регіональної економіки та її територіальні особливості.
2. Економіка регіонів України й особливості регіонального розвитку.
3. Регіональна економічна політика України та управління регіональним розвитком.
4. Зовнішні економічні зв'язки та розвитку продуктивних сил України і регіонів.

1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги

Вміння та знання (за рівнями сформованості)	Сфери діяльності (виробнича, соціально- виробнича, соціально- побутова)	Функції діяльності у виробничій сфері (проектувальна, організаційна, управлінська, виконавська, технічна, інші)
Репродуктивний рівень: Ураховувати основні економічні закони у процесі професійної діяльності.	Виробнича	Виконавська
Алгоритмічний рівень: Формувати й обробляти необхідну інформаційну базу щодо розміщення продуктивних сил та регіональна економіка.	Виробнича	Аналітична
Евристичний рівень: На основі аналізу сучасного розміщення і теоретичної організації продуктивних сил України визначати головні напрямки регіонального розвитку економіки.	Виробнича	Аналітична, управлінська

1.4. Рекомендована основна навчальна література

1. Качан В.П. Розміщення продуктивних сил – К.: Наукова думка, 1999.
2. Лишиленко В.І., «Розміщення продуктивних сил та регіональна економіка» - К.: Центр навчальної літератури; 2006.
3. Дорогунцов С.І. «Розміщення продуктивних сил та регіональна економіка» - К.: КНЕУ 2007.
4. Іщук С.І. «Розміщення продуктивних сил та регіоналістика» - К.: Європейський університет 2001.

1.5. Анотація програми навчальної дисципліни

Розміщення продуктивних сил та регіональна економіка

Мета вивчення: Обґрунтування напрямків оптимізації розміщення продуктивних сил, підвищення економічної, екологічної та соціальної ефективності їх функціонування в територіальних господарських системах, а також визначення перспектив пропорційно-збалансованого регіонального розвитку.

Предмет дисципліни: закономірності, принципи і фактори територіальної організації продуктивних сил.

Змістові модулі: Теорія й методологія розміщення продуктивних сил. Ресурсний потенціал розвитку продуктивних сил України. Економіка регіонів та регіональна економічна політика.

РОЗМЕЩЕНИЕ ПРОДУКТИВНЫХ СИЛ И РЕГИОНАЛЬНАЯ ЭКОНОМИКА

Цель изучения: Обоснование направлений оптимизации размещения продуктивных сил, повышение экономической, экологии и социальной эффективности их функционирования в территориальных хозяйственных системах, а также определение перспектив пропорционально-сбалансированного регионального развития.

Предмет дисциплин: закономерности, принципы и факторы территориальной организации продуктивных сил.

Модули содержания: теория и методология размещения продуктивных сил. Ресурсный потенциал развития продуктивных сил Украины. Экономика регионов и региональная экономическая политика.

GOVERNMENT CONTROL OF ECONOMY

Purpose of study: possibility to get theoretical knowledges and practical skills on forming of the system of knowledges on methodology. To the method and organizational bases of government control of economy; an educational process is directed on the study of wide circle of general questions, practices of realization of administrative activity of the state.

Article of disciplines: system of methods and facilities of state influence on economic and social development of country.

Modules of maintenance: economic nature of government control of economy; theoretical bases of government control of separate spheres of economic life; features of government control of processes socially – economic development.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Структура навчальної дисципліни

Заочна форма навчання

Призначення: підготовка спеціалістів	Напрям, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 2,5 Модулів – 1, КР Змістових модулів – 3 Загальна кількість годин – 90 КР	Напрям 0501 «Економіка і підприємництво» Спеціальності: 6.050100 – «Економіка підприємства» 6.050100 – «Облік і аудит» Освітньо-кваліфікаційний рівень: Бакалавр	Нормативна Рік підготовки: 4-й Семестр: 7-й Лекції – 6 год. Практичні – 4 год. Самостійна робота – 80 год. з них КР – 15 год. Вид підсумкового контролю - іспит

Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять і самостійної роботи становить 10% до 90%.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час проведення аудиторних занять: лекційних, практичних. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час практичних занять. Також велике значення в процесі вивчення і закріплення знань має самостійна робота студентів. Усі ці види занять розроблені відповідно до положень Болонської декларації.

2.2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тематичний план дисципліни «Розміщення продуктивних сил та регіональна економіка» складається з трьох змістових модулів, кожен з яких поєднує в собі відносно окремий самостійний блок дисципліни, який логічно пов'язує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом і взаємозв'язками.

Навчальний процес здійснюється в таких формах: лекційні, практичні заняття, самостійна робота студента.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

ЗМ 1. Теорія й методологія розміщення продуктивних сил.

Тема 1. Предмет, метод і завдання дисципліни.

План лекцій

1. Місце, роль і завдання курсу розміщення продуктивних сил та регіональна економіка в системі економічної дисципліни.
2. Предмет і об'єкт дослідження розміщення продуктивних сил і економіки регіонів.
3. Понятійний апарат курсу, зміст основних економічних законів і категорій розміщення продуктивних сил та регіональної економіки.

Ключові поняття

Розміщення продуктивних сил та регіональна економіка. Проблеми і завдання сучасного моменту розвитку національної економіки. Предмет наук. Об'єкт вивчення. Продуктивні сили. Складові елементи продуктивних сил.

Загальні економічні закони, закономірності прояву дії загальних економічних законів. Принципи і фактори розміщення продуктивних сил. Район, регіон. Економіка регіонів, як одна зі складових науки про розміщення продуктивних сил. Регіональна економіка.

Тема 2. Теорії та концепції розміщення продуктивних сил і регіональна економіка.

План лекцій

1. Теоретичні підходи до розміщення продуктивних сил.
2. Економічні передумови розміщення продуктивних сил України.
3. Етапи економічного обґрунтування розміщення продуктивних сил і галузей економіки.

Ключові поняття

Теоретичні підходи до розміщення продуктивних сил. Основоположники теорії розміщення виробництва. Економічні передумови розміщення

продуктивних сил. Аналіз сучасного стану соціально-економічного розвитку та розміщення продуктивних сил і галузей виробництва.

Оцінка природних, економічних і соціальних передумов подальшого розвитку продуктивних сил.

Оцінка ефективності передбачуваних напрямків і пропозицій подальшого розвитку продуктивних сил. Етапи економічного обґрунтування галузевого розміщення виробництва.

Тема 3. Закономірності, принципи та фактори розміщення продуктивних сил.

План лекцій

1. Закономірності розміщення продуктивних сил.
2. Принципи розміщення продуктивних сил.
3. Фактори розміщення продуктивних сил.

Ключові поняття

Закономірність економічного ефективного розміщення продуктивних сил. Закономірність територіальної концентрації виробництва. Закономірність комплексного розміщення продуктивних сил. Закономірність теоретичного поділу праці. Глобалізація. Регіоналізація.

Принцип регіонального розміщення виробництва. Принцип комплексного розміщення виробництва. Принципи збалансованості та пропорційності розміщення виробництва.

Фактори розміщення продуктивних сил. Природні фактори. Екологічні фактори. Соціально-демографічні фактори. Технічні та економічні фактори.

Тема 4. Економічне районування і територіальна організація продуктивних сил.

План лекцій

1. Сутність, критерії та принципи економічного районування.
2. Територіальна організація продуктивних сил України.

Ключові поняття

Економічне районування як науковий метод територіальної організації народного господарства. Територіальний поділ праці – основа формування економічних районів. Визначення економічного району. Головні ознаки району. Районоутворюючі фактори. Об'єктивний характер формування району. Принципи економічного районування.

Типи економічних районів. Макро-, мезо-, і мікрорайони. Практичне значення економічного районування. Сучасне мезорайонування України, в основі якого мережа економічних районів (регіонів): Донецький (Донецька і Луганська області); Придніпровський (Дніпропетровська, Запорізька, Кіровоградська); Східний (Полтавська, Сумська, Харківська); Центральний (Київська, Черкаська і м. Київ); Поліський (Волинська, Житомирська, Рівненська і Чернігівська); Подільський (Вінницька, Тернопільська і Хмельницька); Причорноморський (Автономна Республіка Крим, Одеська, Миколаївська і Херсонська); Карпатський (Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька і Закарпатська область).

Тема 5. Наукові методи аналізу розміщення продуктивних сил і рівнів економічного розвитку регіонів.

План лекцій

1. Традиційні методи аналізу.
2. Нові (точні) методи аналізу.

Ключові поняття

Економічні методи. Порівняний метод аналізу статистичних даних і основних економічних показників. Групування економічних показників. Балансований метод. Нормативний метод. Картографічний метод. Метод математичного моделювання. Метод математичного програмування.

ЗМ 1.2. Ресурсний потенціал розвитку продуктивних сил України.

Тема 6. Природно-ресурсний потенціал і його економічна оцінка.

План лекцій

1. Сутність природно-ресурсного потенціалу, його структура та економічна оцінка.
2. Характеристика природно-ресурсного потенціалу.
3. Охорона природних ресурсів.

Ключові поняття

Природно-ресурсний потенціал і його структура. Місце України у світових сировинних і паливно-енергетичних ресурсах та ступінь забезпеченості власних потреб.

Кількість і якісна оцінка природних ресурсів та природних умов. Балансові, промислові, геологічні та прогнозні запаси сировини і палива.

Характеристика природно-ресурсного потенціалу економічних районів. Їх сировинних, паливних, біологічних, земельних, водних, рекреаційних та інших ресурсів.

Ресурсозбереження як головний напрям використання природно-ресурсного потенціалу. Основні шляхи ресурсозбереження та їх практичне освоєння. Вторинні ресурси, їх класифікація та економічна оцінка. Екологічні проблеми України. Охорона довкілля. Рациональне Природокористування.

Тема 7. Населення і трудові ресурси.

План лекцій

1. Народонаселення України і його територіальні організації.
2. Демографічна ситуація.
3. Людські і трудові ресурси.

Ключові поняття

Народонаселення та його роль у розвитку і територіальній організації народного господарства. Чисельність населення. Регіональні особливості

відтворення населення. Демографічні проблеми. Територіальне розміщення. Чисельність, динаміка і густота населення різних районів. Міграція населення та її види. Регіональні відмінності в рівні життя населення. Національний склад населення і його територіальні особливості. Національні відносини на сучасному етапі. Проблеми і шляхи їх розв'язання.

Міське та сільське населення. Міські агломерації. Обмеження зростання великих міст. Урбанізація та проблеми довкілля. Пріоритетність розвитку малих і середніх міст. Трудові ресурси. Структура і розподіл за видами зайнятості, сферами виробництва, галузями народного господарства і економічними районами. Трудоресурсна ситуація та її регіональні особливості. Аналіз балансу трудових ресурсів. Шляхи раціоналізації використання трудових ресурсів. Ринок праці. Забезпечення ефективної зайнятості.

Тема 8. Виробництво та науково-технічний потенціал.

План лекцій

1. Роль і місце науково-технічного прогресу в суспільному виробництві та комплексному розвитку територіальних соціально-економічних систем.
2. Сутність і складові науково-технічного потенціалу суспільного розвитку в нових умовах господарювання.
3. Особливості, проблеми та перспективи розміщення й розвитку науково-технічного потенціалу України та її регіонів.

Ключові поняття

Роль і місце науково-технічного прогресу у суспільному виробництві та комплексному розвитку територіальних соціально-економічних систем. Науково-технічний потенціал. Характеристика його складових частин. Науково-технічна революція та науково-технічний прогрес.

Ознаки розвитку та розміщення науково-технічного потенціалу України. Кількість наукових установ. Національна Академія наук України як центр фундаментальних досліджень. Чисельність наукових кадрів. Система підготовки наукових співробітників. Матеріально-технічна база

наукових установ.

Зв'язки науки та виробництва. Інноваційна діяльність в умовах функціонування ринкових відносин. Державні витрати на науку та освіту. Інноваційна діяльність та її складові. Сучасні форми територіальної організації науково-технічної діяльності. Регіональні пріоритети науково-технічної діяльності.

Тема 9. Господарський комплекс України, особливості структури трансформації в ринкових умовах.

План лекцій

1. Господарський комплекс України та його загальна характеристика і структура.
2. Поняття й сутність господарського комплексу країни, комплексності та комплексного розвитку продуктивних сил.
3. Основні складові господарського комплексу України.

Ключові поняття

Економіка країни як єдиний народногосподарський комплекс. Форми територіальної організації народного господарства та його структура. Місце в світовому промисловому і сільськогосподарському виробництві. Сучасна галузева структура народного господарства та тенденції її розвитку. Стратегія і тактика структурної перебудови.

Промисловість як фактор, що визначає територіальну організацію господарства. Інфраструктурні галузі народного господарства. Значення будівельного комплексу в національній економіці. Структура будівельного комплексу. Вплив науково-технічного прогресу на розвиток і розміщення комплексу. Промисловість будівельних матеріалів. Значення і структура галузі. Характеристика сучасного розміщення і обсяги виробництва. Проблеми та перспективи розвитку і розміщення галузі. Капітальне будівництво. Кількісна та якісна характеристика. Соціально-культурні галузі: освіта, культура, охорона здоров'. Матеріально-побутові галузі: торгівля і громадське харчування, побутове обслуговування, житлово-

комунальне господарство.

Посилення процесів інтеграції і просторової концентрації виробництва. Удосконалення міжрайонних економічних зв'язків. Об'єктивний характер формування міжгалузевих комплексів. Національна безпека України. Забезпечення економічної, соціальної й екологічної безпеки.

Тема 10. Міжгалузеві комплекси та їх роль у розвитку економіки України.

План лекцій

1. Паливно-енергетичний комплекс України, його розвиток і розміщення.
2. Металургійний комплекс України, його розвиток і розміщення.
3. Машинобудівний комплекс України, його розвиток і розміщення.
4. Хімічний і лісопромисловий комплекси України, їх розвиток і розміщення.

Ключові поняття

Паливно-енергетичний комплекс. Роль паливно-енергетичного комплексу в народному господарстві та його структура. Галузі паливно-енергетичного комплексу як районотворчий фактор. Енергетичні проблеми. Розміщення галузей паливної промисловості. Паливний баланс і його структура. Оптимізація паливного балансу на сучасному етапі та на довгострокову перспективу. Місце металургійного комплексу в економіці України та його структура. Районоутворююча роль металургії. Чорна металургія. Кольорова металургія. Структура чорної та кольорової металургії. Технологічні особливості металургійних процесів. Економічна оцінка сировинної і паливної баз. Умови, чинники і принципи розміщення підприємств металургії. Основні металургійні центри. Сучасний стан чорної металургії і обсяги виплавки металів. Вплив науково-технічного прогресу на розміщення об'єктів металургії. Реконструкція металургійних комбінатів. Основні проблеми та перспективи розвитку та розміщення галузі.

Роль машинобудівного комплексу в народному господарстві. Галузева структура машинобудівного комплексу. Техніко-економічні показники машинобудівного виробництва (металомісткість, матеріаломісткість, енергомісткість, трудомісткість, капіталомісткість та ін.). Розміщення найважливіших галузей: верстато- і приладобудування, важке машинобудування, виробництво енергетичного устаткування, електронна та електротехнічна промисловість, транспортне, сільськогосподарське машинобудування і тракторобудування та інших галузей. Військово-промисловий комплекс і його місце в машинобудівному комплексі. Основні райони і центри машинобудування.

Проблеми та перспективи розвитку машинобудівного комплексу. Необхідність структурної перебудови машинобудівного комплексу. Удосконалення форм організації виробництва в машинобудівному комплексі України. Значення галузей хімічного та лісового комплексу в народному господарстві. Структура комплексу.

Тема 11. Сутність регіональної економіки та її територіальні особливості.

План лекцій

1. Виникнення поняття «регіональна економіка» у світі, та формування регіональної економіки як науки.
2. Характерні риси функціонування регіональної економіки.

Ключові поняття

Виникнення поняття «регіональної економіки» у світі. Причини виникнення регіональної економіки як науки. Економіка перехідного періоду. Суть і значення регіональної економіки. Регіональна економіка як система. Основні напрямки територіального управління в соціальній сфері. У сфері виробництва і нематеріальній діяльності людей.

Тема 12. Економіка регіонів України й особливості регіонального розвитку.

План лекцій

1. Економічні райони та їх розподіл за ознаками.
2. Аналіз виробничого та трудового потенціалу регіонів України.

Ключові поняття

Регіональний аналіз соціально-економічного розвитку України. Історико-географічний підхід до адміністративно-територіального устрою та економічного районування.

Тема 13. Регіональна економічна політика України та управління регіональним розвитком.

План лекцій

1. Сутність державної регіональної економічної політики.
2. Основні принципи державної регіональної економічної політики.
3. Механізм реалізації державної регіональної економічної політики.

Ключові поняття

Державне регулювання економічної політики. Задачі державної регіональної економічної політики. Принципи державної регіональної економічної політики. Бюджетно-фінансове регулювання регіонального розвитку. Прогнозування і програмування.

Тема 14. Зовнішньоекономічні зв'язки та їх роль у розвитку продуктивних сил.

План лекцій

1. Об'єктивні передумови розширення зовнішньоекономічних зв'язків.
2. Основні форми зовнішньоекономічних зв'язків.
3. Географія зовнішньоекономічних зв'язків України.
4. Сучасний стан зовнішньоекономічних зв'язків.
5. Проблеми та перспективи зовнішньоекономічної діяльності України.

Ключові поняття

Міжнародний поділ праці. Місце України у світовому територіальному поділі праці. Об'єктивні передумови розширення зовнішньоекономічних зв'язків, що випливають з необхідності поглиблення міжнародного поділу праці, інтересів зміцнення незалежності України. Зовнішньоекономічні зв'язки як один з найважливіших засобів економії суспільної праці. Основні форми зовнішньоекономічних зв'язків. Зовнішня торгівля: структура, тенденції розвитку в цілому та по окремих групах країн. Зовнішньоекономічний баланс України. Територіальна і товарна структура експорту та імпорту. Покращання структури торгівлі. Встановлення прямих зв'язків підприємств України з промисловими і комерційними фірмами зарубіжних країн. Створення спільних підприємств і міжнародних об'єднань з участю українських та іноземних організацій, фірм, управлінь. Проблеми іноземного інвестування і створення вільних економічних зон в Україні.

2.3. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями та форми навчальної роботи студента

Таблиця 2.1- Розподіл часу за модулями і змістовими модулями (заочне навчання)

Модулі (семестри) та змістові модулі	Всього, кредит/ годин	Форми навчальної роботи			
		Лекц.	Сем., пр.	Лаб.	СРС
Модуль 1	2,5/90	6	4		80
ЗМ 1. Теорія й методологія розміщення продуктивних сил.	1,0/36	2	2	-	32
ЗМ 2. Ресурсний потенціал розвитку продуктивних сил України.	1,0/36	2	2	-	32
ЗМ 3. Економіка регіонів та регіональна економічна політика.	0,5/18	2	-	-	16

Таблиця 2.2. - Лекційний курс (заочне навчання)

Зміст	Кількість годин за спеціальностями, спеціалізаціями (шифр, аббревіатура)	
	6.050100 ЕП	6.050100 О іА
ЗМ 1. Теорія й методологія розміщення продуктивних сил.	2	2
1.Предмет, метод і завдання дисципліни.	-	-
2 Теорії та концепції розміщення продуктивних сил і регіональної економіки.	-	-
3. Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів.	1	1
4. Економічне районування і територіальна організація продуктивних сил.	1	1
5. Наукові методи аналізу розміщення продуктивних сил і рівнів економічного розвитку регіонів.	-	-
ЗМ 2. Ресурсний потенціал розвитку продуктивних сил України.	2	2
1. Природно-ресурсний потенціал і його економічна оцінка.	-	-
2. Населення і трудові ресурси	1	1
3. Виробничий та науково-технічний потенціал.	-	-
4. Господарський комплекс України, особливості структурної трансформації в ринкових умовах.	1	1
5. Міжгалузеві комплекси та їх роль у розвитку економіки України.	-	-
ЗМ 3. Економіка регіонів та регіональна економічна політика.	2	2
1. Сутність регіональної економіки та її територіальні особливості.	1	1
2. Економіка регіонів України й особливості регіонального розвитку.	-	-
3. Регіональна економічна політика України та управління регіональним розвитком.	1	1
4. Зовнішні економічні зв'язки та їх роль в розвитку продуктивних сил України і регіонів.	-	-
РАЗОМ	6	6

Таблиця 2.3 - Практичні заняття (заочне навчання)

Зміст	Кількість годин за спеціальностями, спеціалізаціями (шифр, аббревіатура)	
	6.050100 ЕП	6.050100 О іА
ЗМ 1. Теорія й методологія розміщення продуктивних сил.	2	2
1.Предмет, метод і завдання дисципліни.	-	-
2 Теорії та концепції розміщення продуктивних сил і регіональної економіки.	-	-
3. Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів.	1	1
4. Економічне районування і територіальна організація продуктивних сил.	1	1
5. Наукові методи аналізу розміщення продуктивних сил і рівнів економічного розвитку регіонів.	-	-
ЗМ 2. Ресурсний потенціал розвитку продуктивних сил України.	2	2
1. Природно-ресурсний потенціал і його економічна оцінка.	-	-
2. Населення і трудові ресурси	1	1
3. Виробничий та науково-технічний потенціал.	-	-
4. Господарський комплекс України, особливості структурної трансформації в ринкових умовах.	1	1
5. Міжгалузеві комплекси та їх роль у розвитку економіки України.	-	-
ЗМ 3. Економіка регіонів та регіональна економічна політика.	2	2
1. Сутність регіональної економіки та її територіальні особливості.	1	1
2. Економіка регіонів України й особливості регіонального розвитку.	-	-
3. Регіональна економічна політика України та управління регіональним розвитком.	1	1
4. Зовнішні економічні зв'язки та їх роль в розвитку продуктивних сил України і регіонів.	-	-
РАЗОМ	6	6

2.4. Розподіл часу самостійної навчальної роботи студента

Самостійна навчальна робота розрахована на формування практичних навичок у роботі студентів зі спеціальною літературою, орієнтування їх на інтенсивну роботу, критичне осмислення здобутих знань і глибоке вивчення теоретичних і практичних проблем ефективного функціонування національної економіки.

Таблиця 2.4 - Самостійна навчальна робота студента

Форми самостійної роботи (за змістовими модулями)	Години	Форма звіту
ЗМ 1. Теорія й методологія розміщення продуктивних сил.	32	
1.Огляд основної та додаткової літератури	12	Конспект
2.Ведення термінологічного словника	8	Відповіді у зошиті для практичних занять
3.Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	8	Відповіді у зошиті для практичних занять
4. контрольна робота	4	
ЗМ 2. Ресурсний потенціал розвитку продуктивних сил України.	32	
1.Огляд основної та додаткової літератури	12	Конспект
2.Ведення термінологічного словника	4	Відповіді у зошиті для практичних занять
3.Самостійний розгляд питань тем “Природно-ресурсний потенціал і його економічна оцінка.”, “Виробничий та науково-технічний потенціал.”, “Міжгалузеві комплекси.”	6	Конспект
4.Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	4	Відповіді у зошиті для практичних занять
5. контрольна робота	6	
ЗМ 3. Економіка регіонів та регіональна економічна політика.	16	
1.Огляд основної та додаткової літератури	2	Конспект
2.Ведення термінологічного словника	2	Відповіді у зошиті для практичних занять
3.Самостійний розгляд питань теми “Економіка регіонів України та особливості регіонального розвитку.”, “Зовнішні економічні зв’язки та їх роль в розвитку продуктивних сил України і регіонів.”	5	Конспект
4.Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	2	Відповіді у зошиті для практичних занять
6. Контрольна робота	5	
РАЗОМ	80	

2.5. Засоби контролю та структура залікового кредиту

<i>Види та засоби контролю (тестування, контрольні роботи, індивідуальні завдання тощо)</i>	<i>Розподіл балів, %</i>
МОДУЛЬ 1. Поточний контроль зі змістових модулів	
Вибіркове опитування на практичних заняттях КР	
Підсумковий контроль за МОДУЛЕМ 1	
Письмовий іспит (30 білетів, в яких запропоновано 2 теоритичних питання)	
Усього за модулем 1	100%

2.6. Методи та критерії оцінювання знань

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовують такі форми та методи контролю і оцінювання знань:

поточний контроль зі змістових модулів;
складання заліку.

Оцінку знань студентів з дисципліни «Розміщення продуктивних сил та регіональна економіка» здійснюють відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу (КМСОНП), що є українським варіантом ECTS. Ця система базується на здійсненні наскрізного поточного контролю на аудиторному занятті у відповідності до його форми (лекційної, практичної).

Підсумковою оцінкою поточного контролю є оцінка за модуль, тобто реалізується принцип модульного обліку знань студентів.

Навчальним планом з дисципліни «Розміщення продуктивних сил та регіональна економіка» передбачено складання заліку. Для оцінювання знань використовують чотирибальну національну шкалу та стобальну шкалу оцінювання ECTS.

Порядок здійснення поточного оцінювання знань студентів.

Поточне оцінювання знань студентів здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

- активність та результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни, відвідування занять;
- виконання завдань на практичних заняттях;
- виконання завдань поточного контролю.

Робота студентів на практичних заняттях оцінюється за 4-бальною системою і згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів перекладається в систему оцінювання за шкалою ECTS (табл. 2.5).

При оцінюванні виконання практичних завдань увага приділяється їх якості й самостійності.

Поточний модульний контроль рівня знань передбачає виявлення опанування студентом матеріалу лекційного модуля та вміння застосувати його для вирішення практичної ситуації і проводиться у вигляді письмового контролю (контрольна робота за білетами або тестування за вибором студента).

Поточний контроль проводиться у письмовій формі двічі по закінченню кожного зі змістових модулів після того як розглянуто увесь теоретичний матеріал та проведені практичні завдання в межах кожного з двох ЗМ.

Контроль здійснюється і оцінюється за двома складовими: лекційна (теоретична) і практична частини (розрахункові завдання). Для цього білети для проведення поточного контролю мають два теоретичні запитання та розрахункове завдання. Може бути також використано тестове завдання – за вибором студентів.

Знання оцінюються за 4-бальною системою за національною шкалою (контрольна робота) або за системою оцінювання за шкалою ECTS (тестові завдання) (табл. 2.5).

Проведення підсумкового контролю. Умовою допуску до заліку є позитивні оцінки з поточного контролю знань за змістовими модулями.

За умов кредитно-модульної системи організації навчального процесу до підсумкового контролю допускають студентів, які набрали в сумі за всіма змістовими модулями більше 30% балів від загальної кількості з дисципліни (або більше 50% балів з поточного контролю за всіма змістовими модулями).

Таблиця 2.5 - Шкала перерахунку оцінок результатів контролю знань студентів

Оцінка за національною шкалою	Визначення назви за шкалою ECTS	ECTS оцінка	% набраних балів
ВІДМІННО	Відмінно – відмінне виконання лише з незначними помилками	A	більше 90 – 100
ДОБРЕ	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	B	більше 80 – 90 включно
	Добре – у загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	C	більше 70 – 80 включно
ЗАДОВІЛЬНО	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	D	більше 60 – 70 включно
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	E	більше 50 – 60 включно
НЕЗАДОВІЛЬНО	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перездати тест	FX*	більше 26 – 50 включно
	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота з повторним вивченням змістового модуля	F**	від 0 – 25 включно

* з можливістю повторного складання.

** з обов'язковим повторним курсом

Оцінка “відмінно” відповідає високому рівню компетенції: виставляється студентові, який виявив повне знання з поставлених питань, вільно володіння матеріалом, логічно та ґрунтовно відповідає на поставлені питання, вміє застосувати отримані знання для аналізу сучасних світогосподарських явищ та тенденцій.

Оцінка “добре” відповідає достатньому рівню компетенції: виставляється

студенту, який виявив повне знання з поставлених питань, але припускається логічної непослідовності або не може застосувати отриманні знання при практичному розв'язанні сучасних проблем міжнародної економічної діяльності. При цьому, студент вміє виправити неточності відповіді після зауваження викладача та застосувати знання на практиці.

Оцінка “задовільно” відповідає середньому рівню компетенції: виставляється студенту, який виявив знання суттєвих елементів навчального матеріалу, з незначними помилками, але має необхідні знання, щоб виправити їх з допомогою викладача.

Оцінка “незадовільно” виставляється якщо студент не володіє знанням суттєвих елементів навчального матеріалу, припускається грубих помилок.

2.7. Інформаційно-методичне забезпечення

Бібліографічні описи, Інтернет адреси	Теми, де застосовується
1	2
1. Основна література	
Дорогунцов С.І., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Теорії розміщення продуктивних сил і регіональної економіки: Навч. посібник. – К.: Стафед-2, 2001.	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
Економіка регіонів України: Навч. посібник. /Л.Г. Чернюк, Д.В. Клиновий. –К.: ЦУЛ, - 2002.	1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
Іщук С.І. Розміщення продуктивних сил (теорія, методологія, практика): Навчальний посібник. – К.: Вид-во Європ.ун-ту фінансів, інформаційних систем, менеджменту і бізнесу, 2000.- С.7-13.	1, 2, 4, 5, 11, 12, 13
Розміщення продуктивних сил: Підручник / за ред. Є.П.Качана.- К.: Вища шк., 1998.	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 14
2. Додаткові джерела	
Паламарчук М.М., Паламарчук О.М. Економічна і соціальна географія України з основами теорії. – К.: Знання, 1998.	1, 13

Продовження табл.

1	2
Розміщення продуктивних сил та макроекономіка України. Н. Заблоцький. К. – Альма-Матер, 2002.	9
Розміщення продуктивних сил України: навч. Посібник / Л.Г. Чернюк, Д.В. Клиновий. К. – ЦУЛ, 2002.	6, 9
Розміщення продуктивних сил України: Навч. метод. посібник для самост. Вивчення дисципліни / С.І. Дорогунцов, Ю.І. Пітюренко, Я.Б. Олійник та ін. – К.: КНЕУ, 2000. с. 7-16	3, 4
Розміщення продуктивних сил: навч. посібник / за ред. В.В. Ковалевського і О.Л. Михайлюк. – К.: Либідь, 1996.	7, 11
Розміщення продуктивних сил: Підручник / В.В. Ковалевський, О.Л. Михайлюк, В.Ф. Семенов та ін. – К.: Знання, КОО, 1998.	13
Стаченко Д.М. Управління регіональним розвитком. – К.: Вища школа, 2000.	13
Стаченко Д.М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика – К.: Вища шк., 2001.	3

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Сіренко Наталя Миколаївна

**РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ
ТА РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА**

Програма і робоча програма навчальної дисципліни
(для студентів 4 курсу заочної форми навчання ФПО і ЗН
напряму підготовки 0501 – Економіка і підприємництво,
спеціальностей – Економіка підприємства, Облік і аудит
напрямів підготовки 6.030504 – Економіка підприємства,
6.030509 – Облік і аудит).

План 2009, поз. 791 Р

Підп. до друку 19.11.2009р.

Друк на ризографі

Тираж 10 пр.

Формат 60x84 1/16

Ум. друк. арк. 1,2

Зам. №5873

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: ДК №731 від 19.12.2001